

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – תחומי בחירה ורב תחומי

מדינת ישראל
משרד החינוך

תמוז תשפ"ד, אוגוסט 2024

לכבוד:

מנהלי בתי-ספר היסודיים וחט"ב
מורי ורכזי תרבות יהודית-ישראלית
בחינוך הממלכתי

חוזר מפמ"ר תרבות יהודית-ישראלית – תשפ"ה

דבר המפמ"ר: טליה אפיק-גרוסמן

מנהלים ומורים יקרים,
בשנה האחרונה חווינו, ועודנו חווים, מציאות קשה, כואבת ומורכבת.
פרוץ המלחמה ואירועי ה-7 באוקטובר, אירעו – ולא בכדי, בחג שמחת תורה – החג שבו העם היהודי בארץ ובעולם כולו, מתכנס לחגוג את הקריאה המחודשת של הטקסט היהודי המשותף והמכונן, שהפך להיות חג מלא כאב ושכול, שייצר בתודעה הזהותית וההיסטורית של העם היהודי בכללו, ושל החברה הישראלית בפרט, כיום קשה וכואב.
תקופה זו – שעודנה נמשכת מאז ה-7 באוקטובר: עם המלחמה, עם החטופות והחטופים שעדיין נמצאים בשעה זו בשבי החמאס, ועם המאבק על הבית, במלוא מובנה של המילה, זימנה ומזמנת עבורנו, אנשי החינוך, אתגרים חינוכיים, ערכיים ופדגוגיים משמעותיים. לתחום הדעת תרבות יהודית-ישראלית יש מקום מרכזי בהתמודדות עם אתגרי תקופה זו, שכן הוא עוסק בשאלות זהות, ובדיון ערכי בסוגיות של ערבות הדדית, בקשר ובזיקה ובשייכות לעם, למדינה, לארץ, לעם היהודי בכללו ולחברה האנושית כולה.
עם ההבנה הזאת, ומתוך השכול והכאב, עולות קריאות מחודשות להעמיק בשיח זהותי בבתי הספר, לבסס בירור ערכי וזהותי בקרב התלמידים, מתוך החזון שקיים בתכנית הלימודים בתרבות יהודית-ישראלית "לחיזוק והעמקת הזהות היהודית-ציונית-ישראלית של תלמידי מערכת החינוך הממלכתית ובוגריה, אחריותם ומחויבותם לעמם, למורשתם ולתרבותם". זוהי הזדמנות לאפשר עבורנו ועבור תלמידנו ותלמידותינו בסיס זהותי משותף ומשמעותי, כדי לייצר חוסן אישי ולאומי כאחד.

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – תחומי בחירה ורב תחומי

מדינת ישראל
משרד החינוך

למרות – ואולי דווקא – בשל המציאות הקשה של השנה, לא עצרנו בתרבות יהודית-ישראלית לרגע, והמשכנו בעשייה החינוכית: החל מסדנאות חוסן וזהות שהצענו לצוותי המורים, בשיתוף גופי היהדות הישראלית ובתמיכת קרן פוזן, דרך שימור והפעלת כל המיזמים שתכננו לקיים: קהילות מורים מובילים נפתחו ופעלו בשש מחוזות שונים, קורס מנהלות מובילות תרבות יהודית-ישראלית נפתח בשנה א' וכן המשיך בקרב משתתפות שנה ב', ימי עיון, כנסים וימי השראה נערכו לפיקוח ולמנהלות במחוזות השונים והועברו בתמיכה ובשותפות עם הסוכנות היהודית-ישראלית, וכן נפתחו שלל אפשרויות מקצועיות מגוונות לפיתוח מקצועי: החל מהשתלמות ארצית סדירה שהציעה חיבור רעיוני ומגוון אפשרויות לימוד מרחוק ומקרוב ונפתחה סמוך לפרוץ המלחמה, דרך קיום סמינר קיץ מסכם בקורס מנהלות מובילות בשנה ב' בחיבור למציאות הישראלית בתקופתנו, סמינר "מאיץ לעמיות" שהתקיים כהשתלמות קיץ של שלושה ימים בתנאי לינה למורי תרבות יהודית-ישראלית בחטיבות הביניים, סמינר דו-יומי למורי תרבות יהודית-ישראלית בשיתוף תל"י, ואף הכנס השנתי השני לעמיות לא.נשי חינוך שהתקיים יומיים – בבית אביחי ובמוזיאון אנו. במקביל נמשך הליווי האישי והמותאם בבתי הספר שהזמינו הדרכה בתרבות יהודית-ישראלית, ואיפשרו לחזק את התלמידות והתלמידים דרך המשך לימוד סדיר ומותאם למציאות המשתנה והמתהפכת.

אנו ממשיכים גם השנה, ביתר שאת, לתת לכם מענה מותאם ומחבר את תחום הדעת למציאות ימנו, ומחזקים אתכם בעשייה החינוכית שלכם.

זאת ההזדמנות גם להוקיר לכם תודה: אנשי השטח – המנהלים, המורים ואנשי החינוך, שעושים את עבודתכם נאמנה, מגיעים כל יום לכיתה ודואגים לדורות הבאים בחינוך תלמידינו ותלמידותינו, גם במציאות קשה ממש, כדי ליצר סדירויות של למידה שבעצם מהותה מייצרת בסיס של חוסן, וכדי לייצר דיון בשאלות של זהות ושייכות, ומבלי לוותר על חיבור לאוצר גלום של תרבות וטקסטים עשירים שהם הנכסים והמשאבים שלנו.

אנחנו כאן עבורכם ועבור תלמידיכם, מחויבים לעשות ככל שניתן כדי להקל עד כמה שאפשר בהתמודדות עם אתגרי ההוראה, הלמידה וההערכה במציאות של מלחמה – ועם מענים ייחודיים ליצירת חוסן מתוך תחום דעת שהמאפיין הבולט שלו הוא עיסוק בזהות ושייכות, עם מענים ייחודיים גם לצוותי חדרי המורים בבתי ספר בשגרה, מול צוותים ותלמידים מפונים, ועם חיבור רלוונטי ואקטואלי חיוני למציאות חיינו, מתוך בסיס של תרבות יהודית-ישראלית עשירה וענפה.

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – תחומי בחירה ורב תחומי

מדינת ישראל
משרד החינוך

באמצעות [הפרנטיות שלנו במחוזות וצוותי ההדרכה](#), [אתר המקצוע](#), [אתר הפייסבוק שלנו](#),
ואפשרויות הפיתוח המקצועי העשיר שלנו שכולל המשך קהילות מורים מובילים בתרבות יהודית-
ישראלית, והשתלמויות מורים עשירות בפלטפורמות השונות (מידע מפורט בתוך החוזר), המיועדות
עבורכם, אנחנו ממשיכים במלוא הכוח להעניק לכם: המורים, הרכזים והמנהלים, מעטפת מלאה
של ליווי, הדרכה, הנחיה ופיתוח מקצועי כדי שתוכלו ללמד בצורה הטובה והמשמעותית ביותר,
ולהטמיע את רוח תכנית הלימודים לא רק בכיתות אלא כאמור במרחב הבית – ספרי כולו,
ובהתאמה למציאות.

בברכת הצלחה בשנת הלימודים ובשורות טובות,

אסתר-זהר

מפמ"ר תרבות יהודית-ישראלית

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – תחומי בחירה ורב תחומי

מדינת ישראל
משרד החינוך

תוכן העניינים:

א.	תכנית הלימודים ואופן הטמעתה	5.....
ב.	ספרי לימוד בתרבות יהודית-ישראלית	6.....
ג.	חומרי למידה והוראה נוספים	6.....
	1. אתר מלווה מקצוע	6.....
	2. חומרי העשרה	7.....
ד.	למידה בין-תחומית בכיתות א-ב: תרבות יהודית-ישראלית ועברית (חינוך לשוני)	7.....
ה.	עמיות יהודית (PEOPLEHOOD)	7.....
ו.	שעות ההוראה, מיקוד תוכנית הלימודים והישגים מצופים	8.....
ז.	משימות הערכה חלופית	9.....
ח.	מערכת הגפ"ן וסל תרבות יהודית-ישראלית	10.....
ט.	מסלולים להכשרת מורים	11.....
י.	פיתוח מקצועי: השתלמויות וימי עיון	12.....
יא.	מיומנויות ושילובן בתהליכי ההוראה, הלמידה וההערכה	14.....
יב.	אתרי אינטרנט וחומרי העשרה נוספים	15.....
יג.	רפרנטיות, צוות הדרכה ואנשי קשר	15.....
יד.	נספח תוספות והנחיות כלליות במערכת החינוך	15.....

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – תחומי בחירה ורב תחומי

מדינת ישראל
משרד החינוך

א. תכנית הלימודים ואופן הטמעתה

1. על תכנית הלימודים

תכנית הלימודים בתרבות יהודית-ישראלית כוללת היכרות עם ארון הספרים היהודי בכמה מעגלים, על פי ערכים מובילים מרכזיים בכל שנה. הערכים מתייחסים למעגלים השונים:

- **מעגל היחיד** – ערך כבוד האדם והחיים כערך עליון וסוגיות קיומיות הנוגעות לעולמו של היחיד;
- **מעגל המשפחה** – חשיבותו של התא המשפחתי וחשיבות הקשר בין הילד לבין הוריו;
- **מעגל הקהילה** – תשתית לטיפול של ערכים שבהם דאגה לכלל, נתינה וערבות הדדית;
- **מעגל מדינת ישראל** – היכרות עם היצירה וההגות הציונית והעמקה בתוכניה, חיזוק וטיפול הקשר והשייכות למדינת ישראל ולארץ ישראל, הכרה בכבודן ובזכויותיהן של קהילות שונות;
- **מעגל העם היהודי בתפוצות** – שימור הקשר עם יהודי העולם וחיזוק הזיקה לתרבות היהודית במהלך ההיסטוריה;
- **מעגל האנושות** – ערכי האדם באשר הוא והיחס הראוי שיש להעניק לזולת תוך שימת דגש על הגר והשונה.

כאמור, בבסיס תכנית הלימודים בכל שכבת גיל עומדים ערכים מובילים, והיא מאורגנת סביב שלושה מוקדי תוכן החוזרים מדי שנה בצורה ספיראלית, תוך יצירת רצף פדגוגי מכיתה א' ועד כיתה ט':

- א. יוצרים ויצירות בארון הספרים היהודי-ישראלי
- ב. סוגיות רלוונטיות מעולמם של התלמידים במעגלי חיים וחברה
- ג. לוח השנה היהודי-ישראלי.

בנוסף, תחום הדעת תרבות יהודית-ישראלית משקף את מגוון הקולות והקהילות ממזרח וממערב. [כאן](#) תוכלו לצפות בריכוז דוגמאות המשקפות את מורשת קהילות ישראל מארצות המזרח בתכנית הלימודים.

לעיון ולהעמקה בתכנית הלימודים ניתן לקרוא [כאן](#).

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – תחומי בחירה ורב תחומי

מדינת ישראל
משרד החינוך

ב. ספרי לימוד בתרבות יהודית-ישראלית

ספרי לימוד הם כלי עזר למורה ולתלמיד. ספרים שקיבלו אישור של משרד החינוך נמצאו מתאימים לתכנית הלימודים. אנו ממליצים לא לוותר על היכרות עם תכנית הלימודים אך בד בבד להמשיך ולהעשיר אותה גם באמצעות תכנים נוספים (ראו פירוט בהמשך החוזר), ולא רק באמצעות ספר הלימוד.

ספרי הלימוד הקיימים:

1. **כיתות ג-ח - נכתבו ופורסמו ספרי לימוד על ידי גופים והוצאות שונות. תוכלו למצוא כאן**
את רשימת הספרים שאושרו על-ידי משרד החינוך.
2. **כיתה ט - פרסמנו את חומרי הלמידה הבאים על פי תכנית הלימודים:**
 - **גיליונות "יחסים"** – על פי ציר התוכן: "אגדות וספרות חז"ל סביב היחס לזולת".
גיליונות אלו, בצירוף המדריכים למורה, זמינים בחינם באתר המקצוע. לצד זה, ניתן לרכוש עותקים מודפסים של קובץ הגיליונות באמצעות חנויות ספרי הלימוד.
 - **הספר "להיות אדם"** – על פי ציר התוכן: "ערכי חיים על פרשת דרכים".
הספר זמין בחינם באתר המקצוע, וניתן לרכוש ספרים מודפסים בחנויות ספרי הלימוד.

ג. חומרי למידה והוראה נוספים

1. אתר מלווה מקצוע: www.tarbuty.org.il

אתר האינטרנט שמלווה את תחום הדעת תרבות יהודית-ישראלית הוא אתר חדשני וייחודי מאוד. באתר זה תוכלו למצוא מעל 200 יחידות לימוד אינטראקטיביות על טקסטים נבחרים בשכבות הגיל השונות שכוללות עזרים למורה להוראת התכנים: חומרי העשרה, מערכי שיעור, רכיבים מתוקשבים (משחקים, סרטונים, דפי עבודה ועוד), הצעות להפעלות, ורכיבים נוספים שישמשו את המורה כעזרי הוראה במהלך השיעור.

באתר המקצוע, ניתן למצוא בשכבות הגיל השונות מתווי הוראה שכוללים מהלך הוראה מוצע לשנת הלימודים, על פי שכבות הגיל השונות.

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – תחומי בחירה ורב תחומי

מדינת ישראל
משרד החינוך

2. חומרי העשרה

א. כלי ליצירת דפי מדרש אינטראקטיביים

לרשותכם, המורים, עומד כלי אינטראקטיבי שפיתחנו ליצירת דפי מדרש הכולל טקסטים, סרטונים ותמונות, עבורכם ועבור תלמידים. אנו מזמינים ומעודדים אתכם להשתמש בכל זה בתהליכי ההוראה, הלמידה וההערכה של תחום הדעת, וכן לשתף אותנו בדפי לימוד שיצרתם.

ב. פס-הקול של תרבות יהודית-ישראלית (בשיתוף "הזמנה לפיוט" מבית סנונית)

בפסקול של תרבות יהודית-ישראלית אנחנו מתייחסים לשירה ככלי הוראה משמעותי, המאפשר לנו המורים הוראה חווייתית, היוצרת אקלים לימודי והפנמה והטמעה של הנושאים הנלמדים. השירים שיילמדו ייהפכו לנכסי צאן ברזל עבור התלמידים, שיוכלו להשתמש בהם באורחות חייהם, בארוחות שבת, בט"ו בשבט, בחנוכה, בליל הסדר ובשאר החגים.

קהילות מורים מובילי תו"ם יעסקו השנה ברכישת כלים להטמעת פס-הקול של תרבות יהודית-ישראלית בכיתה, ויישום של התכנית במרחב הבית ספרי.

ד. למידה בין-תחומית בכיתות א-ב: תרבות יהודית-ישראלית ועברית (חינוך לשוני)

דרך הלימוד בתרבות יהודית-ישראלית נשענת על מיומנויות של קריאה, כתיבה והבעה בעל-פה ועל עולם טקסטים עשיר. לכן יש נקודות השקה בין המקצוע תרבות יהודית-ישראלית לבין לימודי השפה העברית בבתי הספר היסודיים. בשני תחומי הדעת פותחו יחידות לימוד אינטראקטיביות משותפות המשמשות את מטרות שתי תכניות הלימודים בכיתות א ו-ב, ומאפשרות למורה לעבוד ולהעשיר כל אחת מהתוכניות באמצעות התוכנית האחרת.

יחידות אלו מיועדות להילמד בשיעורי עברית ו/או תרבות יהודית-ישראלית. היחידות מפורסמות [באתר המקצוע](#).

ה. עמיות יהודית (peoplehood)

עמיות יהודית, בהגדרתה הרחבה, נותנת ביטוי לכלל הזיקות המתקיימות בעולם היהודי. טיפוח מתקיים על אינספור נתיבים בין ישראל לתפוצות, הכוללים את הלשון העברית, את נכסי הרוח

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – תחומי בחירה ורב תחומי

מדינת ישראל
משרד החינוך

שהתעצבו במשך אלפי שנים - בארץ ישראל ומחוצה לה - את ההבחנה בין זיכרון יהודי לבין היסטוריה יהודית, ואת גבולות הזמן היהודי במרחב הזמן הכללי. אחת המטרות של תחום הדעת תרבות יהודית-ישראלית הינו העמקת הקשר בין היהודים בישראל לבין יהודי התפוצות ולכן נבחר תחום דעת זה להוביל את נושא העמיות במערכת החינוך הממלכתית.

לרשותכם 27 יחידות לימוד אינטראקטיביות מתוך תכנית הלימודים בתרבות יהודית-ישראלית בשכבות הגיל העוסקות בנושא העמיות. תוכלו למצוא אותן [כאן](#).

במהלך חופשת הקיץ שמנו דגש רב על הטמעת נושא העמיות בכיתה, בשותפות עם הסוכנות היהודית לא"י: השתלמות של "מאיץ לעמיות" למורי חטיבות הביניים העניקה במהלך שלושה ימי למידה חוויתיים כלים להכנסת ולימוד הנושא בכיתה, כנס המורים השנתי השני בנושא עמיות יהודית הזמין אנשי חינוך מכלל תחומי הדעת ליומיים של למידה והעשרה, ואיפשר למורים אף להרחיב את ההעמקה בנושא ולעבור השתלמות (בגמול) של 30 שעות בנושא זה. כל זאת על מנת לחשוף את המורים לנושא ולהטמיע אותו בכיתות לקראת שנת הלימודים תשפ"ה.

נמשיך לפתח את הנושא גם בשנת הלימודים תשפ"ה - הן בהטמעת יחידות הלימוד הקיימות, הן בהשתלמויות מורים מגוננות, והן בליווי והנחיה סדיר בנושא. עקבו אחר הפרסומים בנדון - באתר ומול הרפרנטים וצוות המדריכים. מוזמנים להצטרף גם [לחדר עמיות יהודית](#) בפייסבוק.

ו. שעות ההוראה, מיקוד תוכנית הלימודים והישגים מצופים

על פי מסמך [ארגון הלמידה \(יסודי וחטיבת-הביניים\)](#), הוראת תחום תתבצע באופן הבא:
ביסודי :

- חובת הוראה בכל אחת משכבות הגיל ב'ו', בהיקף של 5 שעות לפחות. בשכבה א' הוראת התחום תהיה לבחירת בתי הספר.
- יש ללמד לפחות 70% מהחומר.
- מרכיבי הגמישות בהוראת תחומי הדעת ביסודי מפורטים בתכנית גפ"ן.

בחטיבת הביניים :

- ניתן לפרוס את הוראת תחום הדעת בהיקף של 5 שעות לפחות, על 3 שכבות הגיל, ז-ח-ט. אנו ממליצים לעשות כך או לכל הפחות לפרוס על פני 2 שכבות גיל.

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – תחומי בחירה ורב תחומי

מדינת ישראל
משרד החינוך

- כדי לעודד חיבור בין תחומים, תחומי הדעת באשכול רוח, חברה ומורשת, ילמדו על פי החלוקה הבאה:
 - 50% לימודי חובה, על פי תכנית [הלימודים התחומית בתרבות יהודית-ישראלית](#).
 - 20% למידת פרקי בחירה מתוכנית הלימודים התחומית בתרבות יהודית-ישראלית.
 - 30% יחידות למידה בין-תחומיות, או הרחבה לתחומי דעת הומניסטיים נוספים.
- מתוך כלל השעות באשכול זה, לפחות 50% ילמדו באופן תחומי (דיסציפלינרי) בתחום הדעת תרבות יהודית-ישראלית.
- המיומנויות הנדרשות לתרגום ולקידום בקרב תלמידים, לצד פירוט מתווה הלמידה המוצע, והישגים מצופים בחט"ב בתרבות יהודית-ישראלית לאור הגמישות הפדגוגית מפורטים [כאן](#), ובמרחב הפדגוגי.

שימו לב: לאור הגמישות הנ"ל, עליכם, המורים לבחור את החלקים הרלוונטיים ביותר לכיתותיכם, ובלבד שישקפו מגוון נושאים וקולות. מומלץ גם להיעזר בצוות המדריכים של תחום הדעת - הן בתכנון ההוראה והלמידה והן בליווי לאורך שנת הלימודים.

ז. משימות הערכה חלופית

תחום הדעת תרבות יהודית-ישראלית מאופיין במפגש עם טקסטים רבים המייצגים עמדות ודעות מגוונות מתקופות ומקומות שונים. המפגש של התלמידים עם מגוון זה חשוב משני טעמים:

הראשון: היכרות עם העושר הטמון בתרבות יהודית-ישראלית, עם ההוגים השונים ועם התפיסות השונות – דבר שיסייע להם להפוך לבני בית בתרבותם.

השני: הדיונים שנובעים ממפגש זה עשויים לתרום להתמודדותם של התלמידים עם שאלות משמעותיות בחייהם: שאלות שקשורות בזרות, שאלות ערכיות וקיומיות ועוד, ולסייע להם לגבש את זהותם הייחודית.

כדי להשיג זאת, ברור שדרכי ההערכה של התלמידים בתחום דעת זה צריכות לבטא מטרות אלו ולשקף את מטרות ההוראה והלמידה.

לשם כך פיתחנו [מאגר משימות הערכה חלופית](#). בתרבות יהודית-ישראלית. משימות אלו ראשונות וייחודיות מסוגן: הערכה חלופית שתבצע באופן מקוון עם שלל כלים מתוקשבים שיעמדו לרשות המורה, בבואו להעריך את תלמידיו.

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – תחומי בחירה ורב תחומי

מדינת ישראל
משרד החינוך

במאגר זה תוכלו למצוא הצעות למשימות הערכה לכיתות ג-ח. המשימות מעריכות ידע, מיומנויות וערכים מרכזיים שנלמדו על פי תכנית הלימודים בכל שכבת גיל.

המשימות מקיימות דיאלוג מתמיד עם יחידות ההוראה והטקסטים הרבים המוגשים באתר, באופן המשלב הערכה בתוך תהליכי ההוראה והלימוד של תחום הדעת, ומשקפות את הייחודיות של תחום דעת זה: כך, בדיונים שנובעים מהעיסוק בתרבות יהודית-ישראלית, בטקסטים, בדעות, בעמדות ובערכים אין "תשובה אחת נכונה" אלא מגוון תשובות אפשריות, בהתאם להשקפתו/ה של התלמיד/ה, כל עוד זו מבוססת ומעוגנת בנימוקים עליהם נשענ/ת התלמיד/ה. לפיכך, גם משימות הערכה אלו מאפשרות לתלמידים להביע את עמדותיהם, את פרשנותם ואת תפיסתם באופן מושכל ומעמיק, לאפשר עבודה בחברות או בחבורות ולהניע לעשייה אישית וחברתית ("תלמוד המביא לידי מעשה").

מאגר המשימות הוא תוצר של שיתוף פעולה בין הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך (ראמ"ה) והפיקוח על תרבות יהודית-ישראלית במזכירות הפדגוגית. זו הפעם הראשונה בו משרד החינוך מפתח משימות הערכה מקוונות וחדשניות שיאפשרו לכם, המורים, לקיים הערכה חלופית איכותית ומשמעותית תוך שימוש בכלים של המאה ה-21.

אנו מקווים כי משימות אלו, העושות שימוש בכלים של המאה ה-21, יאפשרו לכם, המורים, לקיים הערכה חלופית איכותית ומשמעותית.

מידע נוסף על משימות הערכה תוכלו לקרוא [כאן](#).

ח. מערכת הגפ"ן וסל תרבות יהודית-ישראלית

החל משנת תשפ"ג מערכת החינוך הטמיעה את תוכנית גפ"ן – גמישות פדגוגית-ניהולית למנהלים ולבתי הספר. אחת המשמעויות המרכזיות של תוכנית זו היא מתן אפשרויות ניהוליות ותקציביות חדשות לבתי הספר ולקיחת אחריות של בתי הספר על תכנון הלמידה והשקעת המשאבים המתלווים אליה.

בית הספר מקבל מעתה משאבים בסלים שונים לטובת העשייה החינוכית – לימודית בבית ספרו, ויכול להתאים את הדגשים, ההצטיידות הבית ספרית ואת התכניות אותם יפעיל, לאוכלוסיית התלמידים והמורים ולקהילה בהם הם פועלים.

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – תחומי בחירה ורב תחומי

מדינת ישראל
משרד החינוך

בתוך מערכת הגפ"ן תוכלו למצוא סל ייחודי של תחום הדעת תרבות יהודית-ישראלית. במסגרת זו נכללות כלל התוכניות שאושרו במערכת הגפ"ן ונמצאו מתאימות לתחום הדעת. על כל ב"ס להשקיע לפחות 1% מהתקציב שניתן לו בגפ"ן בסל ייחודי זה, מבין מגוון תוכניות ואפשרויות. השנה לראשונה, אפשרנו להזמין הדרכה בתרבות יהודית-ישראלית, מתוך התקציב הקבוע של ה-1% בתרבות יהודית-ישראלית (דרך התכנית הסגולה במאגר, מספר 48613). באם הזמנתם הדרכה בגפ"ן נוכל להמשיך וללוות אתכם בכל צעד, גם בחדר המורים, על מנת לייצר למידה משמעותית ומותאמת לבית הספר שלכם. תוכלו להתייעץ עם הרפרנטית / המדריכה המחוזית באשר לאופן בו תרצו להשתמש בתקציב זה.

אנו מבקשים לחזק את תחום הדעת תרבות יהודית-ישראלית ולתת לו מקום מרכזי בבתי הספר, בעיקר בשעה זאת. אנו נמשיך ונסייע בתהליכי ההוראה הלמידה והערכה אותם אתם מפעילים, תוך התאמה למסגרות החדשות. הפיתוח המקצועי וקהילות המורים ימשיכו לתת מענה פדגוגי למורים ולתמוך בהם. ביחד נבין את האתגרים וננסה למצוא להם פתרונות לשנה הקרובה בפרט, ולשנים הבאות בכלל.

ט. מסלולים להכשרת מורים

אנו רואים במורים המלמדים את המקצוע תרבות יהודית-ישראלית מובילי תחום דעת משמעותיים בחיי התלמידים ודמויות מרכזיות בבית הספר, ולכן חשוב שכל המורים המלמדים את המקצוע יעברו הכשרה בתחום. לשם כך פתחנו תכניות הכשרה ייחודיות. תכניות אלו כוללות התמצאות ובקאות בארון הספרים היהודי לדורותיו, רכישת כלים פדגוגיים, אוריינות טקסטואלית והתנסות בדיוני זהות בגישה מגוונת ורחבה. בנוסף, אקדמאים, שירצו להצטרף למערכת החינוך כמורים לתחומי היהדות, יוכלו להצטרף לאחד ממסלולי הסבת אקדמאים.

פרטים נוספים תוכלו למצוא באתר ואצל צוות תרבות יהודית-ישראלית.

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – תחומי בחירה ורב תחומי

מדינת ישראל
משרד החינוך

י. פיתוח מקצועי: השתלמויות וימי עיון

תחום הדעת תרבות יהודית-ישראלית כולל תכנית לימודים ייחודית, שמבוססת על דרכי הוראה מגוונות של למידה משמעותית, ודורש מיומנויות אורייניות ומתקשבות. אנו רואים בפיתוח המקצועי: השתלמויות, קהילות מורים, כנסים וימי עיון, דרך להתפתחות מקצועית ולהוראה איכותית, וכן הזדמנות להכיר ולהעמיק בתכנית הלימודים, לרכוש אסטרטגיות למידה חדשות. אנו מזמינים אתכם לקחת חלק בפעילויות שלהלן:

השתלמויות

בשנת תשפ"ה אנו מקיימים השתלמויות מקוונות וגם "פנים אל פנים" (מרוכזות ולאורך השנה), המידע מתעדכן [כאן](#) לאורך השנה.

ככלל, ההשתלמויות בתחום הדעת, מתקיימות במספר אפיקים:

השתלמויות ארציות:

1. השתלמויות מלאות-30 שעות, בנושאים שונים:

- **מפגש עומק עם תכנית הלימודים** – השתלמות סינכרונית המבוססת על הכרות והתנסות בלמידה של סוגות, תקופות ויצירות מרכזיות בארון הספרים היהודי, לכל שכבות הגיל על פי תכנית הלימודים.
- **טיפול הלומד העצמאי** – טיפוח למידה עצמאית בדגש על תחום תרבות יהודית-ישראלית, כגון: בית מדרש, חברותא וכדו'.
- **SEL למידה חברתית-רגשית** – דגש על מיומנויות רגשיות וחברתיות, לפיתוח חוסן ותחושת משמעות ושייכות, מתוך חיבור לתחום הדעת תרבות יהודית-ישראלית, בחיבור והתאמה למציאות ימנו.
- **עמיות יהודית** – הכרות עם קהילות יהודיות בעולם, והטמעת הנושא בלימודי תרבות יהודית-ישראלית, בראיה כללית בית ספרית, ובין-תחומית. במסגרת זו ייפגשו מורי תרבות יהודית-ישראלית עם מורים מתחומי-דעת נוספים ואף עם נציגים מן התפוצות.
- **בינה מלאכותית** – לימוד ויישום של מגוון כלים חדשניים להתחדשות הלמידה וההוראה בתרבות יהודית-ישראלית.

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – תחומי בחירה ורב תחומי

מדינת ישראל
משרד החינוך

2. "הכוורת" - פיתוח מקצועי מקוון, מותאם אישית, בתחומי הדעת למורי היסודי והעל-יסודי בתרבות יהודית-ישראלית.

הכוורת הינה מרחב התפתחות אישי וצמיחה ייעודי למורי היסודי. הכוורת היא אתר לפיתוח מקצועי איכותי בהכוונה עצמית, הכולל מאות יחידות של פיתוח מקצועי במנות קטנות (לרוב, 3 שעות אקדמיות ליחידה). בכוורת תוכלו להרכיב לעצמכם השתלמות של 30 שעות לפי הצרכים המקצועיים שלכם וללמוד אותה בקצב שלכם (עם מלווה למידה מטעם הכוורת). כל היחידות מוכרות לגמול השתלמות של אופק חדש. ניתן ללמוד אותן בכל מקום ובכל זמן. בתשפ"ה הכוורת למורי היסודי מתחדשת בארגון חדש, במשושה המוקדש לחינוך כיתה ובמשושים נוספים המוקדשים להקניית מיומנויות שונות.

בכוורת שני ערוצי למידה:

- א. **"המסלול הגמיש"** של יחידות קטנות בנות 3 או 6 שעות של מיומנויות למידה, פרקטיקות הוראה מגוונות וחדשניות, כלים ללמידה מרחוק ומקורב, ערכים ועוד, מ-28 תחומי דעת. לעת עתה בכוורת מעל 250 יחידות למידה מרתקות לבחירתכם.
- ב. **"עסקאות חבילה"** קורסים מקוונים, מונחים של 30 שעות בתחומי דעת שונים, ממוקדים בנושא מסוים.

השתלמויות מחוזיות:

- **קהילות מורים מובילי תרבות ומורשת (תו"מ):** תרבות יהודית-ישראלית מוסיקלית – נפגשים ולומדים יחד בקהילה, בדגש על למידת עמיתים, שיתוף והובלת תהליכים בית-ספריים בתחום תרבות יהודית-ישראלית. הקהילות יאפשרו המשך השתתפות בשנה שניה, או הצטרפות של משתתפים חדשים, תוך חיבור תרבות יהודית-ישראלית לתחום המוסיקלי [ולפס הקול של התרבות היהודית-ישראלית](#).

גם השנה יוקצו 2 שעות תוספתיות לבתי ספר שמשקיעים בתחום תרבות יהודית-ישראלית באופן מיוחד ומגדירים אותו כציר מרכזי בביה"ס בהתאם לקריטריונים שקבענו ובנוסף, מתחייבים לשלוח מורה לאחת מקהילות המורים שלנו. מורים שישתלמו בקהילות אלו יקבלו מענה ייחודי להוראת המקצוע תוך רכישה והתמקצעות בכלי הוראה, פדגוגיה ומתודולוגיה חדשניים, כאמור בדגש מוסיקלי, ותוך יצירת מרחב שיתופי חינוכי. קול קורא לקבלת שעות לקראת שנת תשפ"ה [יפורסם](#). אנא מהירו בהנהלה למלא את הקול הקורא. בהמשך תקבלו עדכונים לגבי הקצאת השעות ומועדי הפגישות של הקהילה במחוז.

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – תחומי בחירה ורב תחומי

מדינת ישראל
משרד החינוך

- השתלמויות מרוכזות שלוש ימים בבית יציב במגוון נושאים (אם המצב יאפשר זאת). ניתן לפנות [לרפרנטית](#) בכל מחוז למידע נוסף.
- השתלמויות חדרי מורים – בתי ספר שמעוניינים לשלב יחידות שעוסקות בתרבות יהודית-ישראלית ומותאמות לכל חדר המורים בהשתלמויות המוסדית מוזמנים לפנות [לרפרנטית](#) המחוזית.

כנסים, ימי עיון וסיורים לימודיים

אנו מזמינים את המורים לימי עיון ולסיורים לימודיים בתרבות יהודית-ישראלית שיתקיימו ברמה הארצית ובמחוזות השונים. פרטים יפורסמו [כאן](#) ובאמצעות הרפנטיות וצוות תרבות יהודית-ישראלית במחוזות, וכן ברשימות התפוצה בהמשך.

יא. מיומנויות ושילובן בתהליכי ההוראה, הלמידה וההערכה

מטרת החינוך בישראל לטפח לומד בעל ידע, מיומנויות וערכים שיאפשרו לו להתפתח לאדם משכיל, למצות יכולותיו ולתרום לחברה. תפיסת הלמידה המתחדשת 2030 מגדירה את מטרות הלמידה במערכת החינוך. הוגדרו שלוש-עשרה מיומנויות הנחלקות לארבעה אשכולות: חשיבה, רגשי, חברתי וגופני.

- מיומנויות החשיבה: אוריינות שפה, אוריינות מתמטית, אוריינות מדעית, חשיבה ביקורתית, חשיבה יצירתית, אוריינות מידע ואוריינות דיגיטלית.
 - המיומנויות הרגשיות: מודעות עצמית והכוונה עצמית הכוללות מסוגלות עצמית.
 - המיומנויות החברתיות: מודעות חברתית והתנהלות חברתית הכוללות עבודת צוות.
 - מיומנויות נוספות: אוריינות גלובלית ואוריינות גופנית-בריאותית.
- בשנה הקרובה נתמקד במספר מיומנויות, ובראש ובראשונה **בחשיבה יצירתית** ובשילובה בהוראת תחום הדעת.

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – תחומי בחירה ורב תחומי

מדינת ישראל
משרד החינוך

יב. אתרי אינטרנט וחומרי העשרה נוספים

- לתרבות יהודית-ישראלית מספר ערוצים בהם ניתן למצוא חומר פדגוגי ודידקטי:
- [אתר המקצוע](#) בו תוכלו למצוא יחידות לימוד מתוקשבות, עדכונים והעשרות שונות. הצטרפו לרשימת הדיוור שלנו דרך תפריט האתר.
 - [אתר המפמ"ר](#) בו תוכלו למצוא חומרי למידה ולעקוב אחר העדכונים.
 - [המרחב הפדגוגי – תרבות יהודית-ישראלית](#) – אתר זה מתחדש ועולים בו עדכונים וחומרי למידה שונים.
 - [קהילת הפייסבוק של מורי תרבות יהודית-ישראלית](#) – הצטרפו למעל 4000 חברים בקבוצת הפייסבוק שלנו, שם תוכלו לשאול, לשתף ולהיות חלק מקהילת מורי תרבות יהודית-ישראלית.
 - [חלונות](#) – ידיעה שבועית מסקרנת למורי ותלמידי תרבות יהודית-ישראלית, מלווה בפעילות מתוקשבת ובהצעות לקריאה נוספת עם אוצרות הספרייה הלאומית. לכל חלון מצורפים גם מקורות (קטעי עיתונות, כרזות, מכתבים, בלוגים וסרטונים) אשר יסייעו לכם להעשרת הידע שלכם ושל התלמידים.
- ניתן להכנס [לאתר](#) או להצטרף [לקבוצת הווטסאפ](#).

יג. רפרנטיות, צוות הדרכה ואנשי קשר

צוות ההדרכה של מקצוע תרבות יהודית-ישראלית פרוש ברחבי הארץ ועומד לרשותכם כדי ללוות אתכם ולתת להם את ההנחיה הטובה ביותר. הצוות עומד לרשותכם המורים, וישמח ללוות ולהדריך אתכם בתחום הדעת ובכל יוזמה הקשורה אליו.

ליצירת קשר עם המדריכים תוכלו למצוא את פרטיהם בעמוד [זה](#) (על פי מחוזות).

יד. נספח תוספות והנחיות כלליות במערכת החינוך

- [דבר יו"ר המזכירות הפדגוגית – ד"ר טלי יניב](#)
- הנושא השנתי שנקבע לשנת תשפ"ה עדין לא פורסם. מידע נוסף על כך יינתן בהמשך.

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – תחומי בחירה ורב תחומי

מדינת ישראל
משרד החינוך

העתקים:

- ד"ר טלי יניב, יו"ר המזכירות הפדגוגית
- מר יובל אוליבסטון, ס.י.ר מזה"פ ומנהל האגף לפיתוח פדגוגי
- מר יובל סרי, מנהל אגף א' תחומי בחירה ורב-תחומי (תבו"ר)
- מנהלי המחוזות
- גב' סוניה פריץ, מנהלת אגף בכיר (כח אדם בהוראה)
- גב' חנה ללוש, מנהלת אגף א' לחינוך יסודי
- גב' אלה מוזה, מ"מ מנהלת אגף א' לחינוך על-יסודי
- מפקחי בתי-הספר היסודיים וחט"ב הממ'
- מדריכי תרבות יהודית-ישראלית